

kált jellemek, sőt egyáltalában nem jellemek, csak vitéz és lovagias katonák, akik igen a szívéhez nőttek a szerzőnek. Ez a meleg, szinte apai szeretet a könyv egyik legnagyobb szépsége: megszeretteti velünk a szereplőket, meg a szerzőt is. Ez a meleg apai szeretet ugyan néha botlásba is viszi, mert a nagy szerető lelkesedésben észre sem veszi, hogy ugyanazt az eseményt meséli el más nevekkal és más színhelyen, ahogy az apa sem veszi észre sokszor, hogy hallgatóit untatja fiának egy már többször emlegetett kedves vonása vagy hőstette.

Takáts Sándor másik nagy érdeme zamatos magyar nyelve, amelyet a kor ismeretéből és szeretetéből eredő, izlésesen mérsékelt archaizálása tesz még kedvesebbé. Az elbeszélés, a mesélgetés stílusában közli velünk adatait. Nem élezi ki a helyzeteket, nincsenek csattanói, se meglepő fordulatai. Előadásának bája éppen ebben a keresetlen egyszerűségben, a minden mesterkéltségtől való mentességben van, amelyet még növel lépten-nyomon megjelenő meleg kedélye. Aki szeret jó vacsora után a melegre fűtött szobában egy pohár bor és egy jó szivar mellett elbeszélgetni a régi időkről, annak tetszeni fog Takáts Sándor könyve is.

Fábián István.

Kozma Andor Petőfi-je. (Költői regény. Bp. 1927. 248 l. Pantheon-kiadás.) A Petőfiről szóló költői igényű művek legtöbbjét valamely külső alkalmisság (márciusi ünnepek, évfordulók, szoborleplezés stb.) hozta létre. Ez a magyarázata annak, hogy a különben gazdag s formailag és műfajilag változatos teremben aránylag oly ritkán a művészi öncélúság nyomai. Az indítékul szolgáló hangulat selyemfátylán ugyanis gyakran csak tört fényvel csillog át a tárgy költőisége, amiből megérthető, hogy a segesvári nagy halott kultuszát ápoló költői emlékek hatalmas sorából Arany János, Endrédi Sándor és Herczeg Ferenc ismert művein kívül alig egy pár él a köztudatban. Utóbbiak csoportjába tartozik Kozma Andornak több, e tárgykörbeli verse közül a százéves fordulókor írt szép Petőfi-szimfóniája. A szatirái s heti krónikái révén nem kis népszerűségnek örvendő költő most egy vaskos kötetre terjedő munkával lepté meg az irodalom barátait: verse foglalta Petőfi életrajzát, még pedig igen pontos időrendben s egészen aprólékos részle-

tességgel. A kísérlet nem új, mert vagy negyven évvel ezelőtt Mátray Lajos és Váradi Antal is megpróbálkoztak hasonlóval, sőt a centenárium alkalmából Hamvas Józseftől is jelent meg egy Petőfi című négy énekes költői elbeszélés. Mindezek azonban sokkal rövidebbek a most megjelenőnél és több szabadsággal alakítják tárgyukat.

Kozma Andor «költői regény»-nek nevezi munkáját, mintha azt akarná mondani, hogy íme az élet a maga lát-szólág száraz tényeivel olykor méltó versenytársa a legcsapongóbb alkotó képzeletnek. Ez így is van, és ha Kozmának csakugyan ennek bemutatása volt a célja, akkor könyve e felfogás igen érdekes megvalósításának tekintendő. Csak az a kérdés, hogy a késszen kapott anyagnak ilyen fokú bármily bravúros technikai készsége valló felhasználása nem esik-e a művészi eredetiség rovására? Mert igaz ugyan, hogy a költészet hatása nagyrészt formai mozzanatokon fordul, csak hogy e mozzanatok elsősorban az alakítás mikéntjére, tehát a műformára s nem csupán verstechnikai ügyességre vonatkoznak.

A kilenc énekre oszló mű szerkezeti tagoltsága s az egyes részek felírása (Csillaghullás, Bolygóúz, Örvény, Marstól Minerváig stb.) azt mutatja, hogy Kozma a krónikás közlésen túlmenő becsvágygal dolgozott, de viszont az adatokhoz való ragaszkodás mégis csak a históriás énekek fényeszerű előadását idézi az olvasó szívébe. A költő szinte feltűnő tartózkodással húzódik félre, hogy helyet adjon az élet realitásának s csupán egy-egy jelző vagy alkalmi reflexió útján juttatja kifejezésre a szereplőkhöz és helyzetekhez való érzelmi viszonyát. E túlzásba vitt objektivitás lehet a magyarázata annak is, hogy az alakok belső rajza szinte eltörlődik az egymásra toluló külső mozzanatok mellett. Oly öntudatos költőnél, mint a kitünő szerző, ez az eljárás kétségtelenül meglepő. Lehet azonban, hogy e körülmény a tárgy és műforma főntebb jelzett egyéni felfogásán alapul. A könyv kiállítása izléses, de helyesírása nem fedi az Akadémia szabályait (attya 78, 91. l. stb.; cigány, gúnynyal, fenkölt stb.). Mi oka lehet e különösségnek? Vagy csupán sajtóhibákról van szó? *K. Gy.*

Gragger-émlékkönyv — németül. (Aus den Forschungsarbeiten der Mitglieder des ungarischen Instituts und